

13. s. e. Treenighetssøndagen-2022 – Brandt Klawitter (ELBK)

Tekster: Salme 74; Sak7:4-14; Gal 3:15-22; Luk 10:23-37, II Matt 5:43-6:4

Jesu Bergpreken – hvor dagens prekentekst hentes fra – er en tekst som, historisk sett, har vært litt komplisert for lutheranere. På den ene siden må man innrømme at disse ordene er vår Herre Jesu lære. Det dreier seg ikke her om de inspirerte ordene fra profetene og apostlene, men om ord som kom direkte fra Jesus selv mens han levde og virket her på jorden. Hva kunne være mer dyrebart for en kristen enn dette? Men, og ha meg unnskyldt om jeg er litt for direkte nå, av og til så kan slike avsnitt som i dagens tekst få oss lutheranere til å vri oss litt i stolen.

Hvorfor det? Jeg tror det er flere aspekter som gjør at vi kan bli litt ukomfortable. Hvis man for eksempel går tilbake til middelalderen, ble Bergprekenen grunnlaget for det som ofte kalles for de evangeliske rådene. Munkene og prestene skulle påta seg denne tilleggsloven for å oppnå et mer salig liv. Ved å leve under disse «rådene» ville man leve under en slags lov som var bedre og høyere enn det som gjaldt de fleste kristne, nemlig Moseloven. Middelalderens munk og teologer erkjente med rette disse ordene som Kristi lære. For dem kunne imidlertid ordene lett bli omgjort til lovens pisk som hadde som hensikt å presse folk mot et uoppnåelig mål. Dermed ble Jesu byrde omformet til det motsatte av det den var ment som når han sa: Kom til meg, alle dere som strever og bærer tunge byrder, så vil jeg gi dere hvile. Ta mitt åk på dere og lær av meg, for jeg er tålsom og ydmyk av hjertet, og dere skal finne hvile for deres sjeler. For mitt åk er godt, og min byrde lett.» (Mt. 11:28-30) Utover dette, hvem kan vel oppfylle et påbud som Vær da fullkomne, slik som deres himmelske Far er fullkommen? Hvem kan vise den type kjærlighet som kreves når det står at man bør vise kjærlighet mot sine fiender? Hvem kan velsigne de som bare har skadet og forbannet en? Hvem faller ned i kjærlig forbønn for dem som har gjort ondt og forfulgt en ?

Før vi kan svare på disse spørsmålene, kan vi nevne en annen grunn hvorfor vi kan finne Bergprekenen og Jesu lære vanskelig. Som lutheraner kjenner vi godt til lov og evangelium – Bibelens to sentrale læresetninger. Vi har lært at vi er frelst av Jesu alene ved hans fullkomne liv og uskyldige lidelse og offer på korset for oss.. Derfor, når vi leser Jesu ord at vi må velsigne dem som forbanner oss, gjøre godt mot dem som hater oss, be for dem som forfølger oss så dere kan være barn av deres Far i himmelen, hører vi disse ordene bare som lov. Det kan høres ut som om Jesus sier at når man har gjort disse tingene, først da blir man Faderens barn. Slik sett skjules og hemmeliggjøres denne nåden og denne barmhjertigheten som Jesus ville vise oss! Ja, hva skulle vi gjøre med disse ordene? Burde vi unngå dem? Kanskje var det meningen at de skulle vise oss våre synder og ingenting mer? Kanskje skulle de føre oss til omvendelse – litt som når Paulus sier i Galaterbrevet: Før troen kom, ble vi holdt i varetekt under loven, inntengt helt til den tro som skulle komme, ble åpenbart. Slik var loven en vokter for oss helt fram til Kristus, for at vi kunne erklæres rettferdige ved troen. (3:23-24)

Selv om vi vet at det ligger en sannhet i at Kristi påbud tydelig viser oss vår ufullkommenhet, må vi også innrømme at Jesu lære forlanger mer enn bare det. Med at han lærer oss å elske våre fiender, å velsigne dem som forbanner oss, å gjøre godt mot dem som hater oss, og å be for dem som forfølger oss, oppdager vi intet mindre enn Guds fullkomne vilje for oss. Han vil virkelig at vi skal være slik. Disse ordene er ikke bare en retorisk talemåte uten videre hensikt for våre liv.

Nei, faktum er at slike påbud skulle gi form til det kristne livet. Paulus skriver på lignende måte i sitt brev til Romerne etter sin grundige forklaring om synd og rettferdiggjørelse, dåp og livet i Ånden. Her foreskriver han det kristne livet: Gjengjeld ikke ondt med ondt, legg vinn på å gjøre det som er rett for alle mennesker. Hold fred med alle, om det er mulig, så langt det står til dere. Ta ikke hevn, mine venner, men overlatt straffen til Gud. For det står skrevet: Straffen hører meg til, jeg skal gjengjelde, sier Herren. Men det står også: «Er din uvenn sulten, så la ham få mat, er han tørst, så la ham få drikke. Gjør du det, samler du glødende kull på hans hode.» La deg ikke overvinne av det onde, men overvinn det onde med det gode! (Rom. 12:17-21) Det som er interessant her er at Paulus siterer fra Ordspråkene 25:21-22 om hvordan man skulle forholde seg i møte med en fiende: nemlig med godhet. Så oppdager vi at en slik oppførsel er ment som en kristen livsførsel. Hvis vi skulle benekte det, har vi ikke bare benektet Jesu lære, men også Bibelens lære – enten det gjelder Det gamle testamentet eller de apostoliske brevene.

Vi kan stille spørsmålet på en annen måte: Hvordan kan teksten forstås utfra de bibelsteder som konkret lærer om evangeliet og frelse av nåde alene? Teksten vår gir oss noen spor om hvordan den

kan forstås i evangeliets lys. Til å begynne med bruker teksten en viss tittel for å adressere Gud. Han kalles for «deres himmelske Far.» Jesus viser ikke til Gud bare som Gud, ei heller som den strenge dommeren – selv om Jesus slett ikke fornekte en slik virkelighet med evig straff og helvete på en veldig tydelig måte. (jfr. Mt. 5:22,29-30) Men her lærer Jesus disiplene sine å kalle på Gud som Far – en tittel som bare sjelden finnes i hele Det gamle testamentet. Dessuten lærer Jesus oss noe om Faderens karakter. Du skjønner, Faderen er han som gir sjenerøst til alle. Han gir og lar sin sol gå opp over onde og gode og lar det regne over dem som gjør rett og dem som gjør urett. Ja, Faderen elsker uten å favorisere noen og han gir ikke med tanke på vår egen verdi. Han elsker, og han gir – selv til dem som har snudd ham ryggen og som ikke har og ikke vil anerkjenne ham som deres skaper. Selv disse blir mett av Faderen. Når fiendene hans er sultne, får de mat. Når de tørster, får de å drikke. Faderen utøser sine velsignelser over dem som har foraktet og forbannet ham og viser dermed sine fiender den største kjærlighet – dette uten at de i det hele tatt ville tenke på å takke og prise Gud, ei heller å knele for ham i tilbedelse! Slik viser Jesus oss et lite – men betydelig – glimt av Faderens kjærlighet. Ja, og prekenen antar at Jesu disipler allerede kjenner Gud som sin Fader! For: prekenen ble holdt for disiplene (jfr. 5:1) og den legger vekt på det faktum at Gud er (og ikke senere kommer til å bli) deres Far. Jesus lærer også litt senere i samme preken: Dere har en Far som vet hva dere trenger, før dere ber ham om det, sier han og så fortsetter, Slik skal dere da be: Fader vår, du som er i himmelen! Derfor, når Jesus sier så kan dere være barn av deres Far i himmelen bør vi ikke tenke at forholdet etableres på grunn av disiplenes handlinger, men at handlinger viser det faktiske forholdet. Når man handler slik, handler man slik som Faderen er. Hvordan kan et barn begynne å være som faren sin? Den beste måten for barna er å etterligne faren, da vil de bli kjent med faren og tilbringe tid med han.. Som far så sønn. Bare med Jesu lære i dette avsnittet, lærer man mye om Faderen. Bare tenk over det faktum at Faderen gir regn til både rettferdige og urettferdige. Da begynner du å lære noe om Faderens kjærlighet og om hvordan vi skal være som hans barn.

Ved å grunne over dette, er vi selvsagt langt fra å uttømme dybden av Faderens kjærlighet. I tillegg er vi fortsatt langt fra å forstå vår posisjon. Du skjønner, det er lett å høre Jesu ord i teksten og tro at vi er de gode og rettferdige som det snakkes om – og i verste tilfellet er vi kanskje nøytrale. Ingen ville innrømme eller hevde at han er en av de urettferdige. Ifølge Bibelen er imidlertid vi alle av naturen Guds fiender. Vi var de urettferdige som har fått regn og de onde som har fått solens lys. Det står i Romerbrevet at Da vi ennå var Guds fiender, ble vi forsonet med ham ved hans Sønnens død. (5:10) Regnet og solskinet som Gud har gitt oss, var bare begynnelsen av det som Faderen gjorde for deg og meg. Han gav mye mer. Han gav sin egen Sønn for oss. Han sendt Sønnen sin for å dø. Alt dette har han ikke gjort for dem som allerede var hans venner. Nei, det ble gjort for dem som hatet og avviste ham i sine hjerter – slik at de først da kunne bli hans venner! Ja, og han gir fortsatt regnet og solskinet til oss, sine barn, som – ifølge Bibelen – fortsatt sliter med hjerter som ikke vil være lydige overfor Gud og elske hans veier. Bibelen sier jo at Det menneskene av naturen trakter etter, betyr fiendskap mot Gud. (Rom 8:7) Det er i det samme avsnittet som snakker om hvordan Ånden lærer oss å kalle “Abba, Far!” (8:15) Poenget her er at vi – barna – kun lærer å elske våre fiender når vi lærer det som Faderen har gjort for oss – først og fremst idet han gav sin Sønn til døden for de som var vredens barn og hans egne fiender (jfr. Jn. 3:16; Ef. 2:3). Ja, utgangspunktet for alt i våre liv må være Faderens kjærlighet: Se, hvor stor kjærlighet Faderen har vist oss: Vi får kalles Guds barn, og vi er det. Verden kjenner oss ikke, fordi den ikke kjenner ham! (1 Jn. 3:1) Det er bare når vi har et slikt utgangspunkt at vi kan blir formet etter Faderens kjærlighet. Det er bare da at vi erkjenner at Faderen har vist oss hva det vil si å elske våre fiender. Han velsigner dem som har forbannet ham, også meg og deg, med syndenes tilgivelse, liv, og salighet. Han har gjort godt mot dem som ofte nok har foraktet, vært likegyldig imot, eller hatet ham. Og, da Sønnen hans på korset ba, «Far, tilgi dem, for de vet ikke hva de gjør», så vi selve Faderens hjerte. (Lk. 23:34)

I denne forbindelse vil dagens prekantekst ikke vise oss hvordan vi kan klare å få Gud til å bli vår Fader. Det skjer kun gjennom troen på Jesus. Teksten løfter spørsmålet om hvordan hans barn skal oppføre seg. Her finnes det ingen bedre svar enn at vi grunner på og lærer av hans kjærlighet. Med å grunne på det, lærer du Faderens kjærlighet å kjenne. Med å lære av det, forstår du også hva det betyr å leve som en kristen i det å etterligne Faderen. Amen.